

Η δραστηριοποίηση των εκπαιδευτικών της προσχολικής πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης.

Γούπος Θεόδωρος, Διευθυντής Σπουδών Π.Ε. ΥΠΕΠΘ, Σχολικός Σύμβουλος Π.Ε., Δρ. Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.

Εισαγωγή

Η υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος είναι αποτέλεσμα της λανθασμένης συμπεριφοράς του ανθρώπου απέναντι σ' αυτό και σύμπτωμα της βαθιάς κρίσης αξιών που πλήττει την ανθρώπινη κοινωνία (UNESCO, Env. Series No 13, 1985, Γουλανδρής 1993, Μουτζούρη – Μανούσου 1995).

Καλείται λοιπόν σήμερα ο άνθρωπος, να επανεξετάσει τη σχέση του με το φυσικό περιβάλλον, να αναθεωρήσει το σύστημα των αξιών του και να εδραιώσει μια νέα ηθική. Σ' αυτήν την προσπάθεια ο ρόλος των εκπαιδευτικών και του Σχολείου είναι καθοριστικός (UNESCO, Env. Series No 13, 1985).

Οι εκπαιδευτικοί, ένας από τους σημαντικότερους συντελεστές και φορείς αξιών, οφείλουν να επαναξιολογήσουν τη σχέση τους με το φυσικό περιβάλλον και να υιοθετήσουν νέες στάσεις και αξίες. Αυτές τις νέες στάσεις και αξίες κατόπιν οφείλουν μέσω της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης κυρίως αλλά και μέσω όλων των μαθημάτων και δραστηριοτήτων του σημερινού σχολείου να τις μεταλαμπαδεύσουν στους σημερινούς μαθητές, τους αυριανούς πολίτες.

Στόχος αυτής της έρευνας είναι:

✓ Να αξιολογήσει το είδος των προγραμμάτων με τα οποία ασχολήθηκαν στα προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης οι εκπαιδευτικοί της προσχολικής, πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Μεθοδολογία της έρευνας

Περιοχή της έρευνάς μας αποτέλεσε ολόκληρη η επικράτεια της χώρας μας. Ο πληθυσμός της έρευνάς μας είναι οι νηπιαγωγοί, οι εκπαιδευτικοί της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και οι καθηγητές που υπηρετούν στα γυμνάσια και τα λύκεια, ο αριθμός των οποίων, σύμφωνα με τα στοιχεία του Υπουργείου Παιδείας, ήταν 109.499. Από αυτούς οι 8.782 είναι νηπιαγωγοί (8,02%), οι 48.637 εκπαιδευτικοί της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης (44,42%) και οι 52.080 (47,156%) καθηγητές που υπηρετούν σε γυμνάσια και λύκεια της χώρας.

Ως μέθοδο δειγματοληψίας εφαρμόσαμε τη *στρωματομένη τυχαία δειγματοληψία* και βρήκαμε:

$$\frac{109,499 \times 2,6217^2 \times 25427,64}{109,499^2 \times 0,038^2 + 6,8733 \times 25427,64} = 1094$$

Για τη διανομή του μεγέθους αυτού στα διάφορα στρώματα επιλέξαμε και εφαρμόσαμε την *αναλογική διανομή*. Έτσι, το δείγμα μας κατανέμεται ανά στρώμα σε 87 νηπιαγωγούς, 486 εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και 521 καθηγητές που υπηρετούν σε γυμνάσια και λύκεια.

Από τα 1094 ερωτηματολόγια που διανεμήθηκαν ταχυδρομικώς, λάβαμε συμπληρωμένα τα 711 ερωτηματολόγια (64,99%) που θεωρείται ικανοποιητικός αριθμός. Ειδικότερα, συμπληρώθηκαν από νηπιαγωγούς 45 ερωτηματολόγια (51,71%) από εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης 334 (68,7%) και από καθηγητές που υπηρετούν σε γυμνάσια και λύκεια 332 (63,7%).

Για την αξιολόγηση της περιβαλλοντικής δραστηριοποίησης των εκπαιδευτικών με προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης δημιουργήθηκε *ερωτηματολόγιο*.

Για την επεξεργασία των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε η *τεχνική της crosstabulation*.

Αποτελέσματα – Συμπεράσματα

Συνοψίζοντας τα ευρήματα διαπιστώνουμε ότι:

- α. οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί ασχολούνται στα προγράμματά τους με τα απορρίμματα και την ανακύκλωση, την αλόγιστη εκμετάλλευση των δασών και τις αναδασώσεις, τους σχολικούς κήπους, τον καθαρισμό ακτών ή άλλων χώρων, την προστασία της άγριας ζωής και ακολουθεί η ατμοσφαιρική ρύπανση (έκτη θέση).
- β. Τα θέματα που συγκεντρώνουν το μικρότερο ενδιαφέρον των εκπαιδευτικών είναι ο υπερπληθυσμός, η αστικοποίηση και ακολουθούν οι μεταφορές και οι κλιματικές αλλαγές.
- γ. Οι εκπαιδευτικοί του δημοτικού σχολείου και οι νηπιαγωγοί εμφανίζονται περισσότερο δραστηριοποιημένοι με προγράμματα Π.Ε. από εκείνους του γυμνασίου και του λυκείου.
- δ. Οι γυναίκες εκπαιδευτικοί δραστηριοποιούνται περισσότερο με προγράμματα Π.Ε. σε σχέση με τους άνδρες εκπαιδευτικούς.
- ε. Οι εκπαιδευτικοί με 11-20 χρόνια υπηρεσίας εμφανίζονται οι περισσότερο δραστηριοποιημένοι με προγράμματα Π.Ε. και ακολουθούν οι εκπαιδευτικοί με 6-10 χρόνια υπηρεσίας και οι εκπαιδευτικοί με 21-30 χρόνια υπηρεσίας. Μικρή δραστηριοποίηση παρουσιάζουν οι εκπαιδευτικοί με 2-5 χρόνια υπηρεσίας.
- στ. Οι εκπαιδευτικοί με ηλικία από 31-40 χρονών είναι οι περισσότερο δραστηριοποιημένοι και ακολουθούν οι εκπαιδευτικοί με ηλικία 41-50 χρονών. Τη μικρότερη δραστηριοποίηση εμφανίζουν οι εκπαιδευτικοί με ηλικία πάνω από 51 χρονών.
- ζ. Οι εκπαιδευτικοί που έχουν μετεκπαιδευτεί ή επιμορφωθεί εμφανίζονται περισσότερο δραστηριοποιημένοι σε σύγκριση με τους εκπαιδευτικούς που δεν έχουν μετεκπαιδευτεί ή επιμορφωθεί.
- η. Οι εκπαιδευτικοί που ζουν και εργάζονται στις αστικές περιοχές είναι οι περισσότερο δραστηριοποιημένοι με προγράμματα Π.Ε και ακολουθούν οι εκπαιδευτικοί που ζουν και εργάζονται στο λεκανοπέδιο Αττικής. Τέλος, οι εκπαιδευτικοί που ζουν και εργάζονται σε αγροτικές και ημιαστικές περιοχές εμφανίζουν πολύ μικρή δραστηριοποίηση.

Βιβλιογραφία

- Αθανασάκης, Α. (1996).** Οικοπεριβαλλοντική Παιδαγωγική, εκδόσεις Χρήστος Δαρδονός, Αθήνα
- Γεωργόπουλος, Α. (1999).** Η προβληματική της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, στο οικολογία και επιστήμες του περιβάλλοντος (ed), Μ. Μοδινός, Στοχαστής / ΔΙΠΕ
- Γούπος, Θ. (2000).** Ανάλυση παραγόντων στη δημιουργία Περιβαλλοντικής Συνείδησης. Μία συμβολή στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, Αδημοσίευτη διδακτορική διατριβή, Α.Π.Θ., Θεσσαλονίκη.
- Γουλανδρής, Α. (1992).** Συνάντηση για το παρόν και το μέλλον, Εφημερίδα «ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ», 3 Ιουν. 1992, Αθήνα.
- Μουτζούρη-Μανούσου, Ε. (1995).** Αξιολόγηση των αιτιών υποβάθμισης του Φυσικού Περιβάλλοντος από τους Εκπαιδευτικούς της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, προεκτάσεις στην εκπαίδευση, τ 18, Αθήνα 1995, σσ. 11-14.
- UNESCO (1985).** Environmental Values Education, *Environmental Education series*, No 13.
- Παρασκευόπουλος, Ι. (1993).** Μεθοδολογία Επιστημονικής έρευνας, Αθήνα.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

1. Αν οργανώσατε ή συμμετείχατε σε προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης (Π.Ε.) στο σχολείο σας, με ποια θέματα ασχοληθήκατε;

Βάλτε ένα X στην αντίστοιχη στήλη

Απορρίμματα- Ανακύκλωση	
Ενέργεια (υπερκατανάλωση, εναλλακτικές μορφές, κλπ.)	
Καταστροφή των φυσικών οικοσυστημάτων	
Αλόγιστη εκμετάλλευση των δασών – αναδάσώσεις	
Υπερπληθυσμός- Αστικοποίηση	
Ρύπανση του εδάφους	
Ατμοσφαιρική ρύπανση	
Ρύπανση των υδάτινων οικοσυστημάτων	
Καθορισμός ακτών ή άλλων χωρών στην περιοχή σας	
Σχολικοί κήποι	
Προστασία της άγριας ζωής (χλωρίδας και πανίδας)	
Κλιματικές αλλαγές	
Διατροφή	
Μεταφορές	
Αστικό περιβάλλον	
Κάτι άλλο: Τι;	

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το άρθρο διαπραγματεύεται και αξιολογεί το είδος των προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης με τα οποία ασχολήθηκαν οι εκπαιδευτικοί της προσχολικής, πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Πραγματοποιήθηκε έρευνα στο σύνολο των εκπαιδευτικών και το τελικό δείγμα που συμμετείχε στη συγκεκριμένη έρευνα επιλέχθηκε ακολουθώντας τη στρωματομένη δειγματοληψία. Η στατιστική επεξεργασία των δεδομένων έγινε με τη χρήση του προγράμματος SPSS και χρησιμοποιήθηκε η τεχνική της crosstabulation.

Τα ευρήματα έδειξαν:

- Οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί ασχολούνται στα προγράμματά τους με τα απορρίμματα και την ανακύκλωση, την αλόγιστη εκμετάλλευση των δασών και τις αναδάσώσεις, τους σχολικούς κήπους, τον καθαρισμό των ακτών ή άλλων χώρων, την προστασία της άγριας ζωής και την ατμοσφαιρική ρύπανση (έκτη θέση).
- Τα θέματα που συγκεντρώνουν το μικρότερο ενδιαφέρον των εκπαιδευτικών είναι ο υπερπληθυσμός, η αστικοποίηση και ακολουθούν οι μεταφορές και οι κλιματικές αλλαγές.